

Sergei Dovlatov: *Meikäläiset*.
Suom. Pauli Tapio. Idiootti, 2012.
154 s.

Sergei Dovlatov: *Matkalaukku*.
Suom. Pauli Tapio. Idiootti, 2012.
171 s.

Idiootti-kustantamo teki itsensä vähän aikaa sitten näkyväksi julkaisemalla venäläiseltä emigranttikirjailijalta Sergei Dovlatovilta (1941–1990) kaksi hienoa proosasuomennosta. Toinen on *Meikäläiset*, toinen *Matkalaukku*. Kertomuskokoelmat on alun perin julkaistu vuonna 1983 Yhdysvalloissa, jonne kirjailija muutti 1970-luvun lopussa. Suomentaja Pauli Tapio onnistuu hyvin Dovlatovin absurdin realismin kanssa.

Venäjän kirjallisuuden asiantuntijoille Dovlatov ei varmaankaan ole uusi nimi. Itse en kuulu tähän joukkoon, vaan olen ehtinyt vain hyvin satunnaisesti jonkun suosittamana seuraamaan uudempaa, sanotaan juuri 1980-luvun jälkeistä venäläistä kirjallisuutta. Dovlatovkin tuli vastaan juuri näin. Ystävä suositteli. Valitsimme kirjat lukupiiriin. Sitten kuuluikin jo kustantajalta painos olleen lopussa.

Mikä Dovlatovissa sitten vetää? Tyyli ja kerrontatapa tuntuvat jatkavan luonteella tavalla venäläisen kirjallisuuden historiaa, itse kun aina vaan palaan noihin parjattuihin ”suuriin venäläisiin mestareihin”: Dostojevskiin, Tolstoiin, Tšehoviin. Kovin pitkälle en ole venäläisen kirjallisuuden historiassa päässyt, korkeintaan Daniil Harmsin absurdeihin kertomuksiin, johonkin Ahmatovan

”Kuudenteen elegiaan”, jota soitan vuodesta vuoteen.

Mutta Dovlatov! Hän kirjoittaa näiden jälkeen, luo umpeen aron, tytön ja pojan ja traktorin muotoista aukkoa omassa kielellisessä ja kirjallisuushistoriallisessa sivistymättömyydessäni.

Dovlatovin taide on hänen pistämättömässä realismissaan. Hänen kertomuksissaan todella tuntuu jokin salaperäinen imu, jonka takia niitä ei voi jättää kesken, kuten toinen venäläinen emigrantti Joseph Brodsky kirjoittaa. Dovlatov sai 1980-luvulla Yhdysvalloissa mainetta ja arvostusta, mutta luultavasti hänen tyyliään pidettiin siellä postmodernina, magis-realistisena kerrontana. Meille havu-metsävyöhykkeen leveyspiirien asukkail-lehan tyyli on tuiki tuttua venäläis-suomalais-virolaista absurdiä realismia, joka ilmenee meillä arkielämässä joka ikinen tiistai ja torstai.

Pohjoista realismia ei ole ollenkaan helppo hallita: miten ilmaista jokapäiväisen elämän absurdius niin, että lause tuntuu luonteelta ja ponnistelemattomalta. Tässä Dovlatov on parhaimmillaan. Hän tuntuu vain panevan asioita muistiin, luovan pienieleisen ja konstailemattoman arkisen lauseen. Juopottelu ja vodka muodostavat kerronnan johtomotivit. Syntyvät draamat ja tunteen liekit tukah-

dutetaan lauseen tasolla nopeasti. Elämä on absurdia. Ponnistelu ei kannata. Voi silti onnistua. Sattumoisin. Ehkä. Tällaisesta vähäeleisyydestä syntyy Dovlatovin kerronnan draama.

Verraton on *Meikäläisten* kertojan antropologinen silmä. Hän huomaa sävyt ja yksityiskohdat, piirtelee varmoin käsin meille tuttuja, pohjoisten ankariin oloihin tottuneiden ihmisten luonnekuvia. Oteetaan vaikka myyttillis-legendaarinen isoisoisä Moisei, joka leikkaa polakkaa pitkittäin eikä poikittain, juo vodkaa maitolasista, nostaa häntä ”konkkanoukkujutskuksi” haukkuneen kuorma-auton kuljettajan ajoneuvon puskurista ilmaan ja kääntää sen tielle poikittain. Tällaisia verrattoman hassuja ja hyvän ruokahalun omaavia poikia on meillä Suomessakin jäljellä vielä hyvä joukko – eikä ihme, että heillä on EU-Suomen rakennekyntisten naisten kanssa ilmeistä epäsopivuutta.

Tai *Meikäläisten* Borja, jota kertoja luonnehtii ”tiedostamattomaksi, alkuvoimaiseksi eksistentiaalistiksi”, joka ”kykeni toimimaan vain äärimmäisissä tilanteissa”, ”luomaan uraa vain vankilassa”, ”taistelemaan elämästään vain seistessään kuilun partaalla”. Hyvä Jumala, ajattelin lukiessani, tässä on suomalaisten nykyhullujen kuva – kaiken maailman duudsonien ja tundraa kiertävien nykytoimittajien. Ja sitten tulin ajatelleeksi, että samaa hulluutta on ehkä myös itsensäni...

Myös *Matkalaukku* on kertomuskokoelma. Kehystarinan muodostaa Yhdysvaltoihin yhden matkalaukun kanssa

emigroitunut, vähän Sergei Dovlatovin oloinen kirjailija, joka kertoo jossain vaiheessa alkaneensa penkoa laukun sisältöä. No siellä on tietenkin kaikkea mahdollista suomalaisista kreppisukista puolittakkeihin ja vöihin. Kertomuksissa matkalaukun tavaroiden kautta valotetaan neuvostoelämää – vastaavalla tavalla kuin *Meikäläisissä*.

Luontevan, lakonisen lauseen ei pidä antaa nytkään hämätä. Matkalaukku on hyvinkin olemassa, ja jos ei tämä laukku, niin joku toinen. Mutta tietenkin matkalaukku on myös kirjallinen motiivi, paikka josta tarinoita ammennetaan. Siis luolaan, aarrearkkuun, taikalamppuun, toriin, salonkitanssiaisiin, juorulehtiin, facebookiin vertautuva kirjallinen paikka. Juuri matkalaukkua käytti hiljattain myös Orhan Pamuk Nobel-puheessaan Tukholmassa.

Oli miten oli, pienoismaaneillaan Sergei Dovlatov luo tekijän leimansa, kirjoittaa itsensä traagisella huumorilla osaksi länsimaisen kirjallisuuden hullua historiaa. Hänen kirjailijaksi tulemisensa etapit on kirjoitettu *Meikäläisiin* ja *Matkalaukkuun*, joilla hän ansaitsee paikkansa omassa kirjallisessa kaanonissani. Häntä ei helposti unohdakaan. Kertomuksiin tekee mieli palata. Niiden tuttuun hulluuteen.

Päivi Kosonen

[\[palaa sisällysluetteloon\]](#)